

JOHN BREUILLY
Avusturya, Prusya ve Almanya'nın Oluşumu
(1806-1871)

JOHN BREUILLY 1946'da doğdu. İngiltere ve Almanya üniversitelerinde çalıştı. London School of Economics'te öğretim üyesidir. Karşılaştırmalı Avrupa tarihi, 19. yüzyıl şehirleşme tarihi yanında ağırlıklı çalışma alanı milliyetçilik ve modern Almanya tarihidir.

Austria, Prussia and the Making of Germany, 1806-1871

© 2002, 20011 Taylor & Francis

Bu kitabın yayın hakları, bir Taylor & Francis Group kuruluşu olan Routledge'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 2773 • Tarih Dizisi 140

ISBN-13: 978-975-05-2684-8

© 2019 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2019, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Görkem Özizmirli

KAPAK Suat Aysu

KAPAK GÖRSELİ Ağustos 1849 tarihli

“Avrupa Panoraması” başlıklı karikatür

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JOHN BREUILLY

**Avusturya,
Prusya ve
Almanya'nın
Oluşumu
(1806-1871)**

*Austria, Prussia and the Making of Germany
1806-1871*

ÇEVİREN *Ali Selman*

İçindekiler

KAYNAKLARLA İLGİLİ TEŞEKKÜR	13
YAZARIN TEŞEKKÜRÜ	15
HARİTALAR	16

KISIM 1

ÇÖZÜMLEME

1 Giriş	21
ÇERÇEVE	21
ARKA PLAN	22
TARİHYAZIMI	25
KİTABIN PLANI	29
2 Yenilgiden Zafere (1806-1815)	33
AVRUPA	33
ALMANYA	35
AVUSTURYA VE PRUSYA	39
1815 YAPILANMASI	44
SONUÇ NOTLARI	49

3	Ortak Egemenlik (1815-1848)	51
	GİRİŞ NOTLARI.....	51
	AVRUPA.....	52
	ALMANYA.....	55
	AVUSTURYA-PRUSYA İLİŞKİLERİ.....	58
	SONUÇ NOTLARI.....	67
4	Avusturya ve Prusya Denetimi Kaybediyor (1848-1849).....	69
	GİRİŞ NOTLARI.....	69
	1848'DE MİLLİ MESELE NEYDİ?.....	71
	MİLLET VE ALMAN HALKI.....	79
	MİLLİ OTORİTEYE KARŞI DEVLET OTORİTESİ.....	85
	AVUSTURYA YA DA PRUSYA?.....	88
5	Karşı-Devrim, İşbirliği ve Çatışma (1849-1858).....	95
	GİRİŞ NOTLARI.....	95
	AVRUPA.....	96
	ALMANYA.....	98
	AVUSTURYA-PRUSYA İLİŞKİLERİ.....	100
6	İşbirliğinden Savaşa (1858-1866)	107
	AVRUPA.....	107
	ALMANYA.....	109
	AVUSTURYA VE PRUSYA'DAKİ GELİŞMELER (1858-1863).....	112
	ALMANYA'DA ÜSTÜNLÜK MÜCADELESİ (1864-1866).....	125
7	Avusturya'nın Almanya'dan Kesin Olarak Dışlanması (1867-1871)	139
8	Avusturya ile Prusya'nın Kıyaslanması	145
	GİRİŞ NOTLARI.....	145
	DEVLETİN KAYNAKLARI.....	146
	DEVLETİN GÖREVLERİ.....	157

AVUSTURYA VE PRUSYA ARASINDA İSTATİSTİK KIYASLAMALAR.....	164
SONUÇ NOTLARI	167

9 Sonuç	169
----------------------	-----

KISIM 2

DOKÜMANLAR

1 İMPARATORLUĞUN SONU VE RHEINBUND'UN OLUŞUMU	179
2 FRANSA VE PRUSYA ARASINDA TİLSİT BARIŞ ANTLAŞMASI, 9 TEMMUZ 1807	181
3 “YARARLI BİR DEVRİM”: HARDENBERG'İN RİGA MEMORANDUMU	181
4 FRANSA VE AVUSTURYA ARASINDA SCHÖNBRUNN BARIŞ ANTLAŞMASI, 14 EKİM 1809	185
5 STEİN'DEN KONT MÜNSTER'E, 1 ARALIK 1812	186
6 TAUROGGEN SÖZLEŞMESİ, 30 ARALIK 1812	186
7 ERNST MORİTZ ARNDT: “PRUSYALILARA!”, OCAK 1813	187
8 PRUSYA'DA GENEL ZORUNLU ASKERLİĞİN UYGULANMASI	187
9 III. FRIEDRICH WILHELM: “AN MEIN VOLK”, 17 MART 1813	188
10 MART 1813 KALİSCH DEKLARASYONU	190
11 METTERNİCH'İN NAPOLYON İLE GÖRÜŞMESİ, DRESDEN, 16 HAZİRAN 1813	191
12 LEIPZIG MUHABERESİ ASKERİ KUVVETLERİ, Ekim 1813	192
13 III. FRIEDRICH WILHELM ANAYASA SÖZÜ VERİYOR, 22 MAYIS 1815	192
14 ALMAN KONFEDERASYONU YASASI, 8 HAZİRAN 1815	192
15 VİYANA NİHAİ SÖZLEŞMESİ, 15 MAYIS 1820	194
16 ORTAK GÜMRÜK SİSTEMİ İÇİN DİLEKÇE, NİSAN 1819	195
17 PRUSYA VE HESSE BÜYÜK DÜKLÜĞÜ ARASINDA GÜMRÜK BİRLİĞİ ANTLAŞMASI, ŞUBAT 1828	195
18 PRUSYA MALİYE BAKANI FRIEDRICH VON MOTZ'UN RAPORU, 1829	196
19 METTERNİCH'İN PRUSYA GÜMRÜK BİRLİĞİ POLİTİKASINA TEPKİSİ, HAZİRAN 1831	196

20	PRUSYA GÜMRÜK ANTLAŞMALARIYLA NÜFUZ ALANINI GENİŞLETİYOR, KASIM 1831	197
21	PAUL PFIZER: ALMAN LİBERALİZMİNİN HEDEF VE GÖREVLERİ ÜZERİNE, TÜBİNGEN, 1832	198
22	METTERNICH HAMBACH FESTİVALİNE YANIT VERİYOR, HAZİRAN 1832	200
23	AVUSTURYA VE PRUSYA, ALMANYA'DA BASKI TEDBİRLERİ İÇİN ANLAŞIYOR, AĞUSTOS 1833	201
24	ALMANYA'DAKİ PRUSYA İLERLEME POLİTİKASININ DEĞERLENDİRİLMESİ, HAZİRAN 1836	201
25	FRANSA İLE KRİZE TEPKİLER, KASIM 1840	203
26	1840 REN KRİZİNDEN BİR HALK ŞARKISI	205
27	ALMANYA'DA PRUSYA NÜFUZUNUN ARTMASINDAN AVUSTURYA'NIN DUYDUĞU KORKU	206
28	ALMAN KONFEDERASYONU'NUN ALMASI GEREKEN TEDBİRLERE DAİR RADOWITZ'İN RAPORU, KASIM 1847	207
29	GÜNEY-BATI ALMAN DEMOKRATLARININ OFFENBURG PROGRAMI, 10 EYLÜL 1847	208
30	GÜNEY-BATI ALMAN LİBERALLERİNİN HEPPENHEIMER PROGRAMI, 10 EKİM 1847	209
31	DEVİRİMİN BAŞLANGICINDAKİ TİPİK TALEPLERE ÖRNEK	211
32	BLUM VE JORDAN POSEN MESELESİ İLE İLGİLİ FARKLI GÖRÜŞLER ÖNE SÜRÜYOR	212
33	GEÇİCİ ALMAN OTORİTESİNİN TESİSİ	214
34	HEINRICH VON GAGERN'İN DEKLARASYONU, 18 ARALIK 1848	215
35	AVUSTURYA BAŞBAKANI PRENS SCHWARZENBERG'İN YANITI, 28 ARALIK 1848	217
36	PRUSYA'NIN ALMAN HÜKÜMETLERİNDE YER ALAN TEMSİLCİLERİNE YÖNELİK GENELGESİ, 23 OCAK 1849	218
37	SCHWARZENBERG'DEN REICH OTORİTESİNDEKİ SCHMERLING'E GÖNDERİLEN BELGE, 4 ŞUBAT 1849	221
38	MART 1849 İMPARATORLUK ANAYASASI'NDAN SEÇMELER	223
39	REICH HÜKÜMETİ KONUSUNDA AVUSTURYA'NIN ÖNERİSİ, 8 MART 1849	227

40	İMPARATORLUK ANAYASASI'NIN PRUSYA TARAFINDAN NİHAİ REDDİ, 28 NİSAN 1849	227
41	ERFURT ANAYASASI, 28 MAYIS 1849	229
42	KONFEDERASYON ANAYASASI'NDA YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLERİN ANA İLKELERİ KONUSUNDA BAYYERA, SAKSONYA VE WÜRTTEMBERG ARASINDA VARILAN ANTLAŞMA, 27 ŞUBAT 1850	230
43	AVUSTURYA VE PRUSYA ARASINDA OLMÜTZ ANTLAŞMASI, 29 KASIM 1850	231
44	OLMÜTZ ANTLAŞMASI KONUSUNDA BISMARCK'IN PRUSYA LANDTAG'DA YAPTIĞI KONUŞMA, 3 ARALIK 1850	232
45	AVUSTURYA'NIN ORTA AVRUPA GÜMRÜK BİRLİĞİ DÜŞÜNCESİ, HAZİRAN 1850	233
46	AVUSTURYA'NIN GÜMRÜK BİRLİĞİ PLANINA PRUSYA'NIN DÜŞMANLIĞI	235
47	BISMARCK AVUSTURYA-PRUSYA İLİŞKİLERİNİ DEĞERLENDİRİYOR, 1856	235
48	AVUSTURYALILAR LİBERAL MİLLİYETÇİLİK İLE PRUSYA ARASINDA İTTİFAKTAN KAYGI DUYUYOR, EKİM 1859	237
49	AVUSTURYA'DAN YANA YA DA AVUSTURYA'YA KARŞI? BERLİN'DE POLİTİKA TARTIŞMALARI, MART 1860	237
50	BEUST'UN FEDERAL REFORM RAPORU, 15 EKİM 1861	239
51	FRANKFURT REFORM YASASI, 1 EYLÜL 1863	241
52	FRANKFURT REFORM YASASI'NA PRUSYA HÜKÜMETİNİN YANITI, 15 EYLÜL 1863	242
53	FRANKFURT REFORM YASASI ÜZERİNE <i>NATIONALVEREIN</i> TASARISI, 16 EKİM 1863	243
54	FRANKFURT REFORM YASASI ÜZERİNE <i>REFORM VEREIN</i> TASARISI, 28 EKİM 1863	243
55	RECHBERG'İN FRANZ JOSEPH İÇİN HAZIRLADIĞI RAPOR, MAYIS 1864	244
56	BISMARCK'DAN WERTHER'E (VİYANA), 6 AĞUSTOS 1864	246
57	AVUSTURYA VE PRUSYA ARASINDA GASTEİN SÖZLEŞMESİ, 14 AĞUSTOS 1865	247
58	AVUSTURYA SAVAŞ MANİFESTOSU, İMPARATOR FRANZ JOSEPH, 17 HAZİRAN 1866	249

59	PRUSYA SAVAŞ MANİFESTOSU, KRAL WILHELM, 18 HAZİRAN 1866	251
60	NIKOLSBURG ÖN BARIŞ ANTLAŞMASI, 26 TEMMUZ 1866	253
61	AVUSTURYA ZAFERİNİN ARDINDAN KRAL WILHELM BERLİN'DE MECLİSE HİTAP EDİYOR, 5 AĞUSTOS 1866	255
	<i>DİĞER OKUMA ÖNERİLERİ</i>	259
	<i>KRONOLOJİ</i>	265
	<i>KİM KİMDİR</i>	269
	<i>SÖZLÜK</i>	283
	<i>KAYNAKÇA</i>	287
	<i>DİZİN</i>	297
	ALBÜM	301

KAYNAKLARLA İLGİLİ TEŞEKKÜR

Telif materyalinin yeniden basımına izin veren ilgililere teşekkür ederiz:

HARİTALAR

Harita 1, 2, 3, 4, 5'in alındığı kaynak, Palgrave Macmillan izniyle, *The Formation of the First German Nation-State, 1800-1871*, Palgrave Macmillan (Breuilly, J., 1996), s. ix, x, xi, xii, xiii.

FOTOĞRAFLAR

Yayıncı, fotoğrafların yeniden basımına izin veren ilgililere teşekkür eder:

1. Fotoğraf: Deustches Historisches Museum [Alman Tarih Müzesi], Berlin; 2. Fotoğraf: Bridgeman Art Library [Bridgeman Sanat Kütüphanesi]; 3. Fotoğraf: Universitätsbibliothek Heidelberg [Heidelberg Üniversitesi Kütüphanesi]; 4. Fotoğraf: Germanisches Nationalmuseum [Alman Ulusal Müzesi], Nürnberg; 5. Fotoğraf: akg-images Ltd.; 6. Fotoğraf: Deutsche Literaturarchiv Marbach [Marbach Alman Edebiyat Arşivi], 7 ve 8. Fotoğraflar: Punch Cartoon Library [Punch Karikatür Arşivi].

TABLULAR

Doküman 12'nin alındığı kaynak, *The Campaigns of Napoleon*, Weidenfeld & Nicolson (Orion Publishing Group), (Chandler, D. G., 1966), 1120.

METİNLER

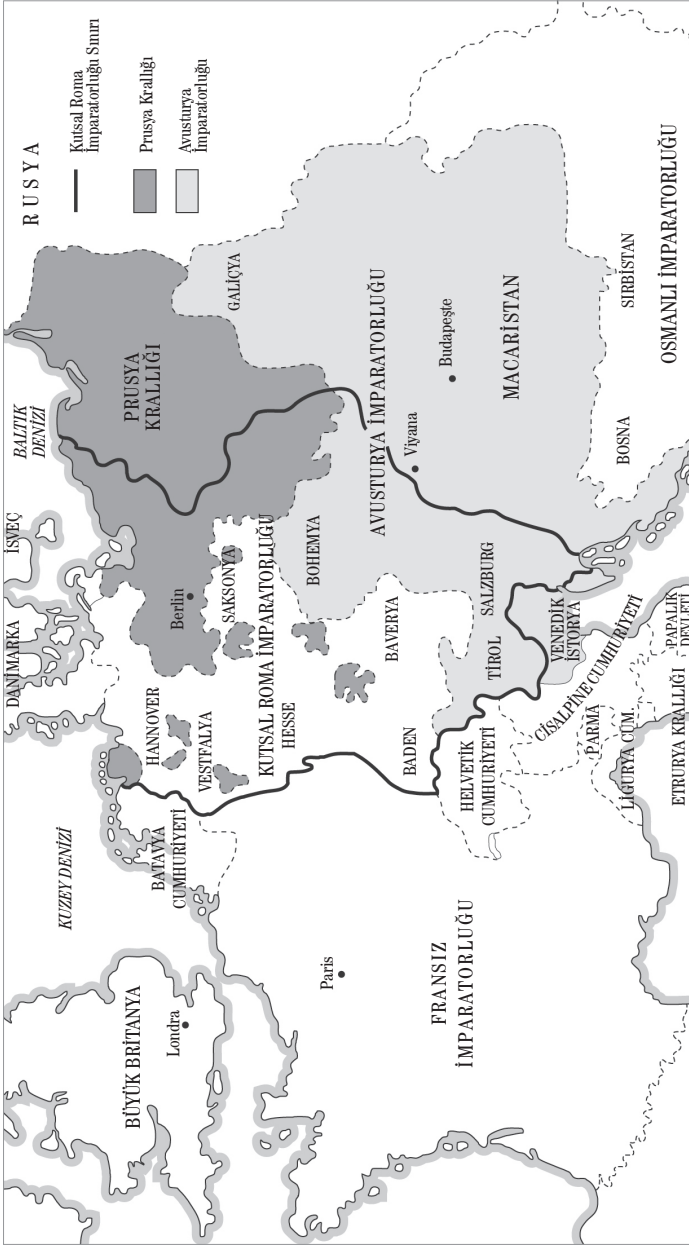
Doküman 20, 22, 24, 25, 27'nin alındığı kaynak, *British Envoys to Germany, 1816-1866: Cilt 2: 1830-1847* (Freitag, S., Mösslang, M. ve Wende, P. (ed.) 2002), Camden Fifth Series, No. 21 © Royal Historical Society 2002, Cambridge University Press, izin alarak yayınlanmıştır; Doküman 32'nin alındığı kaynak, *Open University Course A321: The Revolutions of 1848. Unit 3: Document Collection*, (Open University Press 1976), s. 77-78, Materyal Kaynağı: © Open University izni ile yayınlanmıştır; Doküman 33'ün alındığı kaynak, *The Revolution of 1848-49*, Oliver ve Boyd (Eyck, f. (ed.) 1972), s. 93-94; Doküman 58'in alındığı kaynak, *The Age of Bismarck: Documents and interpretations*, Harper & Row (Hamerow, T. (ed.) 1973), s. 64-66, © 1973, Theodore S. Hamerow. HarperCollins Publishers'in izniyle yayınlanmıştır; Doküman 59'un alındığı kaynak, *The Age of Bismarck: Documents and Interpretations*, Harper & Row (Hamerow, T. (ed.) 1973), s. 66-68, © 1973, Theodore S. Hamerow. HarperCollins Publishers'in izniyle yayınlanmıştır; Doküman 60'in alındığı kaynak, *The Age of Bismarck: Documents and Interpretations*, Harper & Row (Hamerow T. (ed.) 1973), s. 68-70, © 1973, Theodore S. Hamerow. HarperCollins Publishers'in izniyle yayınlanmıştır; Doküman 61'in alındığı kaynak, *The Age of Bismarck: Documents and interpretations*, Harper & Row (Hamerow, T. (ed.) 1973), s. 80-82, © 1973 Theodore S. Hamerow. HarperCollins Publishers'in izniyle yayınlanmıştır.

Bazı materyallerin telif sahipleri tespit edilememiştir ve bu konuyla ilgili her tür bilgiden memnuniyet duyuyoruz.

YAZARIN TEŞEKKÜRÜ

Kitabın ilk taslağı ile ilgili yorumları için editör Clive Emsley'e çok teşekkür ederim. Arden Bucholz'dan Moltke ve Prusya ordusu ile ilgili yararlı bilgi ve fikirler aldım. Berlin Wissenschaftskolleg kütüphanesi görevlileri ilk baskıyı kaleme alma sürecimin son evresinde birçok kitaba ulaşmama yardımcı oldular.

Özellikle Metternich ile ilgili konulardaki önerileri için Alan Sked'e teşekkür borçluyum. 1848-1866 arasında Almanya'daki milliyetçilik üzerine yazdığı kitabın müsveddelerini Mark Hewiton ile birlikte okuyup değerlendirmek benim için çok yararlıydı. Karikatürlerin seçimi ve alt yazılarının hazırlanmasında Wolfram Siemann'dan yardım aldım.

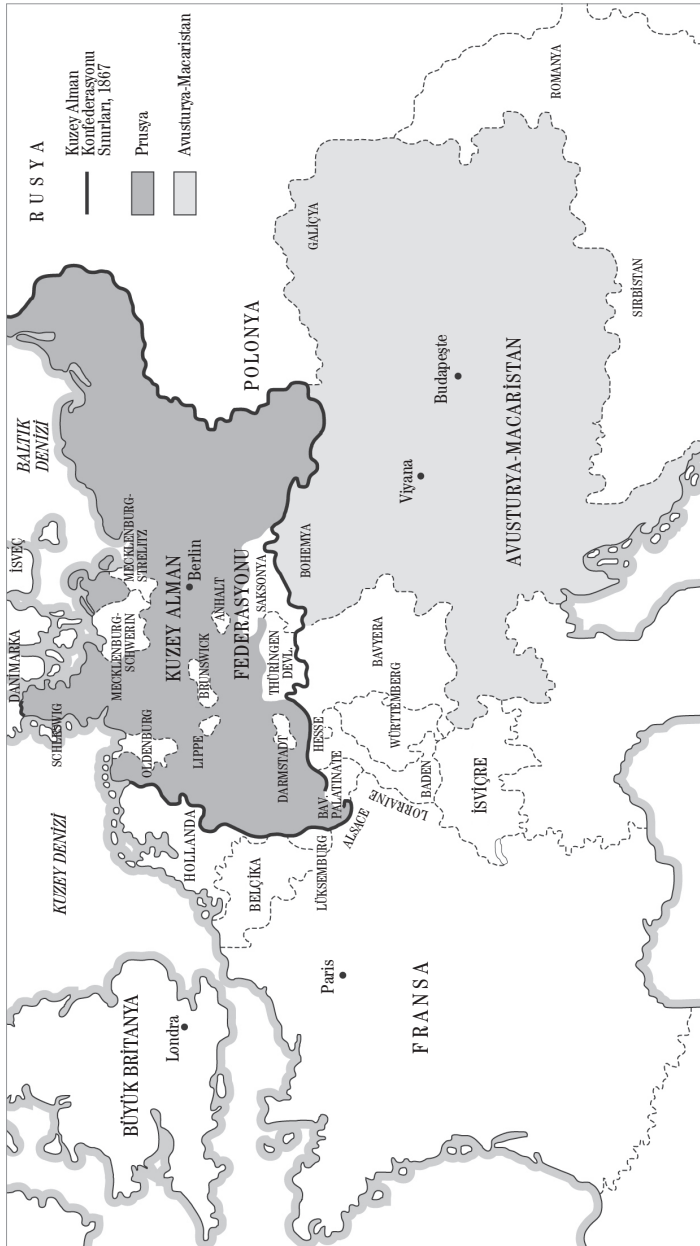
Harita 1. Almanya ve Avusturya İmparatorluğu, 1802-1804 (Kaynak: Breuilly, 1996; 2001, s. ix).

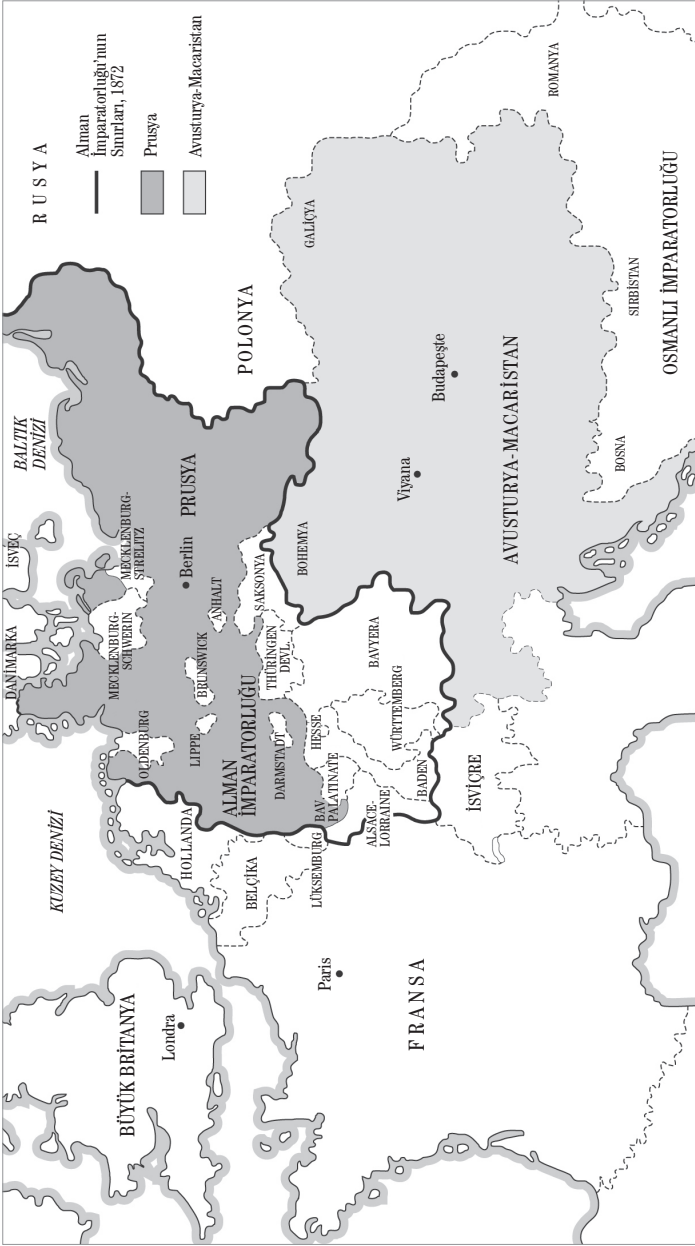

Harita 3. Almanya ve Avusturya İmparatorluğu, 1815 (Kaynak: Breuilly, 1996; 2001, s. xi).

Harita 4. Kuzey Alman Konfederasyonu, Güney Alman Devletleri ve Avusturya-Macaristan, 1867 (Kaynak: Breuille, 1996; 2001, s. xii).

Harita 5. Almanya İkinci İmparatorluğu ve Avusturya-Macaristan (Kaynak: Breuilly, 1996; 2001, s. xiii).

KISIM 1

ÇÖZÜMLEME

1 Giriş

ÇERÇEVE

1805-1807 yılları arasında Avusturya ve daha sonra da Prusya Fransa'ya karşı savaş kaybetmenin sancısını yaşadılar. Prusya, Elbe'nin doğusunda bir bakiye devlet konumuna düştü. Avusturya Güneydoğu Avrupa'daki asli topraklarına çekildi ve 1809'da kaybettiği diğer bir savaşın ardından daha fazla toprak kaybına uğradı. Geriye kalan Alman topraklarının büyük bölümü, Napolyon'un himayesinde, Ren Konfederasyonu (*Rheinbund* olarak anılacak) çatısı altında toplandı. (Bkz. Kronoloji; Doküman 1, 2, 4, s. 179, 181, 185; Harita 1 ve 2'yi karşılaştırın.) Almanya'daki egemenlik savaşı yatışmış görünüyordu ve kazanan Fransa'ydı!

Bu kitap Avusturya ve Prusya'nın 1815'te büyük güç statüsünü Fransa'nın ötesinde tuttuğukları üstünlük mücadelesi ve Alman topraklarını yeniden şekillendirerek nasıl geri kazandıklarını ele alıyor. Bunun ardından ise, kitabın odak noktası Avusturya ve Prusya'nın Almanya'da elbirliğiyle kurdukları hâkimiyetin nasıl önce rekabet ya da kontrol kaybı evresi, bunun sonrasında da aralarında bir egemenlik savaşı ile sonuçlandığı. Giriş bölümünde Avusturya, Prusya ve Almanya'nın 1806 öncesi

ilişkilerine kısaca değinip, konuya ilişkin yaklaşımların çerçevesini çizerek kitabın akışını anlatacağım.

ARKA PLAN

Napolyon döneminden 1866 Avusturya-Prusya savaşına kadar, Avusturya ve Prusya müttefik Alman güçleriydi ve Fransa da baş düşmanlarıydı. Geçmişte ise durum farklıydı. 1740-1792 yılları arasında Prusya ve Avusturya karşıttılar ve aralarında iki savaş yaşanmıştı (1740-1748, 1756-1763). İlk savaşta Prusya Fransa ile ve Avusturya da Britanya ile ittifak halindeydi. İkinci savaşta müttefikler değişmiş, Britanya Prusya'yı ve Fransa Avusturya'yı desteklemişti. Avusturya ve Prusya, Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun iki önemli unsuruydu ancak bu "Almanya" Avrupa'nın sadece bir parçasıydı ve parçası olduğu Avrupa'daki iktidar mücadelesini ittifaklar ya da savaşlarla değil daha çok imparatorluk kurumlarını manipüle ederek sürdürüyorlardı (Schroeder, 1994, bölüm 1).

1792 yılında devrimci Fransa'ya karşı Avusturya ve Prusya arasında kısa dönemli bir ittifak yaşandı. Prusya 1794 yılında kesin olarak savaştan çekildi ve Fransa ile 1795'te kendi başına ayrıca yaptığı barış antlaşması 1806 yılına kadar sürdü. Bu arada Avusturya 1809'a kadar Fransa'yla başka savaşlar yaparken, 1806-1807'de yaşadığı ağır yenilgiye kadar Prusya barış ve toprak kazanımlarının keyfini sürdü. 1797-1803 arasında her iki devlet de imparatorluğun parçalanmasından faydalandı. Bu iki devlet Fransa'ya karşı ne Almanya'nın ne de kendi çıkarlarının savunulması açısından doğal bir ittifak içinde oldular (Simms, 1998, 2. ve 3. bölümler). Daha ziyade, hem Almanya toprakları içinde ve hem de ötesinde iktidar ve prestij kovalayan hanedanlar olarak boy göstermekteydiler. Avusturya'nın çok uluslu olduğu iyi biliniyordu ama Prusya'nın da anadili Almanca olmayan kayda değer azınlıkları vardı – özellikle Polonyalılar.

18. yüzyılın sonraki dönemlerinde, Polonya'nın parçalanmasının ve Fransız devriminin müşterek etkisi Fransa'nın zayıfla-

ması ve Rusya'nın güçlenmesi oldu. Rusya, Orta Avrupa'ya yayıldı; Avusturya ve Prusya ile çok uzun sınırlara sahip oldu. Bu iki ülke, Fransa'ya ya da birbirlerine karşı duydukları kaygının belki de daha fazlasını Rus komşuları için de duyacaklardı. Hannover bağlantısı üzerinden Alman çıkarlarına sahip olan, Baltık ticaretine ilgi gösteren ve daha uzak mesafede olan beşinci güç Britanya ise esas olarak deniz-aşırı çıkarlarını ve Avrupa egemenliğini tehdit edecek herhangi bir gücü engellemek ile ilgileniyordu. Bu, Rusya ile ilgili giderek artan kaygıyla beraber, 1815'in çok sonrasına kadar Fransa karşıtı bir yönelim anlamına gelmekteydi. (1848'e kadar uluslararası ilişkiler konusunda bkz. Schroeder, 1994.)

Kutsal Roma İmparatorluğu'nda, Avusturya ve Prusya dışındaki Alman toprakları bir "ara bölge" oluşturuyor ve büyük güçleri birbirinden ayırıyordu. Bu tür ara bölgelerin büyük güçlerden birinin lehine daralması, büyük güçleri doğrudan karşı karşıya getirdiği için istikrar bozucu oluyordu. Mesele Polonya'nın ayrılması Avusturya, Prusya ve Rusya'ya karşı karşıya getirmişti. Bazen, bu tür doğrudan temaslardan kaçınmak için, büyük güçler toprakları ele geçirmek yerine dolaylı olarak nüfuzları altına almayı tercih edebiliyordu. Bazen, bir "ara bölge" iki veya daha fazla güç arasında tarafsızlık ya da çekişme alanı olarak muhafaza ediliyordu. İsviçre buna iyi bir örnekti. Bazen ise bir tarafsızlık alanı olarak böyle bir bölge yaratılıyordu. Buna örnek olarak 1815 sonrası Hollanda ve 1830'da Hollanda egemenliğine karşı bir ayaklanmanın ardından tanıyan Belçika verilebilir.

Açıktır ki, yüzlerce siyasi birime bölünen Kutsal Roma İmparatorluğu bir devlet değildi. Diplomasi ve savaş yapabilmek için gerekli olan koşullara sahipti fakat bu pek de mühim değildi. Asıl önemlisi, kendi mensupları arasında ve yönetenlerle tebaaları arasındaki anlaşmazlıkları halledecek kurumları sağlayan bir hukuk ya da barış düzeni olarak addedilegelmiş olması idi. Birbirleriyle çatışma halinde olup da kendilerine imparatorluk içinde destek aradıklarında, Avusturya ve Prusya belli bir tür Alman "vatanseverliğini" temsil etme iddiasında bulunuyor ve